

Piatra Neamț e o gură de rai. Acolo se întâmplă de mai bine de cinci ani un fenomen care ar merita să fie urmat. Teatrul condus de Ion Coman e în primul rînd teatru, și în al doilea rînd o instituție. Cu toate că trupa e foarte mică, fiecare om care muncește acolo e, într-un fel, un om de teatru. N-am auzit la Piatra Neamț rostindu-se cuvîntul „nu se poate”. Cei care erau obișnuiți să-l rostească n-au rămas. Media de vîrstă a trupei fiind întotdeauna în favoarea tineretii, atît ritmul cît și atmosfera de lucru sînt dintre cele mai favorabile. Repetînd acolo, ajungi la convingerea că teatrul e, pentru noi, și muncă dar și odihnă, și necaz dar și bucurie.

MARGARETA NICULESCU

Expresia poetică a marionetei

Așa cum personalitatea unui adolescent se formează, se ascute din contradicțiile — fie chiar numai domestice — cu generațiile mai vîrstnice, trupa noastră, alcătuită la întâmplare, s-a format ca un grup unitar, legat de o anume convingere estetică, pe parcursul acelei curse cu obstacole care a fost evoluția noastră de-a lungul celor aproape douăzeci de ani.

La început, teatrul de marionete era o „curiozitate”. Satisfacerea acestei curiozități prin pătrunderea în universul mecanic al spectacolului înlocuia satisfacția estetică.

Galoșul fermecat, Căluțul cocoșat, Umor pe sfori — spectacol de estradă, *Povestea porcului* sînt doar cîteva titluri din această perioadă, care au impus în atenția și stima spectatorului însuși genul.

Modalitatea de creație care a caracterizat această perioadă a dus la o profundă cunoaștere a „anatomiei păpușarescului“, permițând mai târziu stilizarea, apariția convenției teatrale, mult mai fidelă omului decît reproducerea sa.

Această etapă, dacă se poate stabili o încheiere a ei mai mult pe plan estetic decît istoric, a culminat cu spectacolul 2:0 pentru noi, spectacol în care copierea omului, a mediului său de viață, a „trăirii“ a atins apogeul, ajungînd la suprasaturare. Era un drum care se închidea.

Nu putea urma decît o explozie. Și aceasta a fost *Mina cu 5 degete*. Scenograful Ștefan Hablinski, remarcabilă prezență în trupa noastră — ale cărui creații au adus o contribuție însemnată la „teatralizarea teatrului“ —, a exploatat cu umor și rafinament convenționalitatea artei păpușărești. Efectul de „distanțare“ s-a făcut simțit în plastica păpușii, în gagurile regizorale, în caricaturalul lapidar al mișcării, parodiindu-se ca supratemă, dacă vreți, însuși „misterul, miraculosul păpușăresc“.

În aceeași perioadă, și în același spirit, s-a născut spectacolul *Moment*, creat de Kovaci Ildiko și Paul Fux la Oradea, care *imaginau* ideile scenariului în metafore vizuale, poetice și spirituale, deși uneori cam vagi. Iar Horia Davidescu și Eustațiu Gregorian realizează la Craiova *Domnul Goe*, adoptînd schematizarea plastică și interpretativă într-o tonalitate burlască.

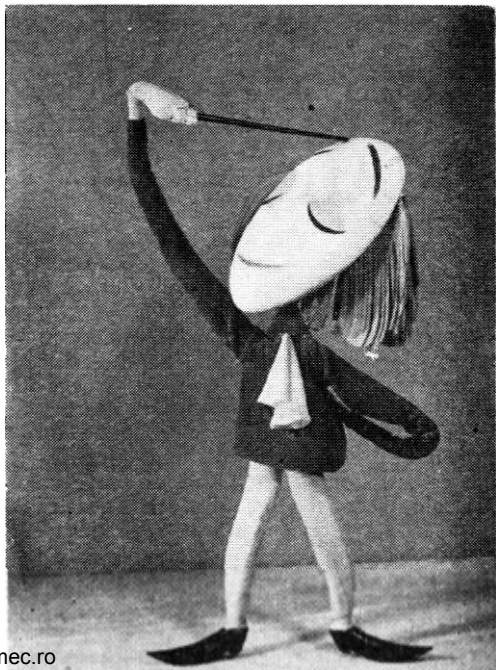
Nu voi face aici analiza și nici elogiul spectacolului *Mina cu 5 degete*. (De altfel, așa cum ni se întîmplă frecvent, a mai scăzut în dragostea mea, și astăzi consider bogăția lui de trucuri abuzivă.) Presa din țară și de peste hotare a făcut-o la momentul oportun cu mai mult interes și atenție de cît e în general disponibilă să acorde teatrului de păpuși, culturii sale istorice și estetice. Simpatia publicului i-a asigurat reprezentarea de 300 de ori. L-am citat doar pentru că el marchează și afirmă contrastul între modalitățile de expresie ale teatrului de păpuși față de cele ale teatrului de dramă. Și a generat — fiind prezentat cu prilejul unei întîlniri internaționale — o rupere a barierelor naturaliste, a prejudecăților păpușarilor tradiționaliști și a inspirat — alături de creațiile lui Jan Wilkowski și Adam Kilian (Teatrul „Lalka“ din Varșovia), de remarcabilele poeme comico-tragice ale lui Yves Joly — o epocă de căutări pasionante. Semne convenționale, simboluri, forme abstracte, trucuri, o mare varietate de tehnici și

materiale se răsfațau în parabole scenice. Păpușarii trăiau voluptatea mării libertăți de expresie descoperite, imaginația lor găsea păpușa totdeauna în stare de imponderabilitate, gata a se lăsa atrasă de forța unor noi invenții.

Micul Prinț — creat de Letiția Gîtză, Radu Penculescu, Ștefan Hablinski, cu remarcabilii interpreți R. Zolla, V. Rebenchiuc, Dorina Tănăsescu, Antigona Papazicopol — i-a redat scenei noblețea prin elevația ideilor și verbului lui Antoine de Saint-Exupéry. Marioneta acceptă ritmul meditației filozofice, universul poetic.

Încep să se cristalizeze particularitățile concepției estetice a formației noastre. Întîlnirile cu poezii Gellu Naum, Nina Cassian și, mai târziu, cu Alexandru Popescu înscriu fabulosul modern ca o caracteristică esențială a teatrului de marionete contemporan. Piesele lui Alecu Popovici, dramatizările după basme românești și universale în versiunea unor poeți inspirați — Iordan Chimet, Veronica Porumbacu, Nella Stroescu, Viniciu Gafița —, înscrierea în repertoriu a lui Andersen și Lorca reconstituie într-un spirit modern ambianța fantastă proprie păpușii. Concepem marioneta ca o re-

Personaj din „Cartea cu Apolodor“ de Gellu Naum. Regia: Margareta Niculescu (Teatrul „Țândărică“)

Ileana Sînziana, din piesa cu același nume de Alecu Popovici și V. Gafița — Teatrul „Tândărică”. Regia : Margareta Niculescu

V. Silvestru, după Lorca) și *Tigrișorul Petre*.

Personalitatea distinctă a regizorilor, scenografilor și actorilor dă fiecărui nou spectacol acel caracter de unicitate indispensabil artei. Temperament imaginativ, Șt. Lenkisch opune — fără a-l respinge — dinamismului scenic ritmul narării epice, dăruind cu fiecare secvență un spiritual și plin de farmec moment poetic.

Complexa personalitate a Ellei Conovici — amestec de vigoare și sensibilitate — înzestrează scena cu patos dramatic prin forța expresivă a formelor și culorilor, prin profundul simț scenic, prin capacitatea de a inventa mereu noi și noi lumi.

Mioara Buescu aduce o viziune cu preferință spre comic, burlesc, imaginând nu numai plastica, ci inspirînd nu o dată însuși stilul spectacolului, cu vervă, cu o imaginație fecundă în care ingenuitatea se împacă bine cu maliția.

Ștefan Hablinski, Ioana Constantinescu, Maria Dimitrescu, Nicolae Massim, Brîndușa Silvestru, Simion Valeriu, R. Zolla, Justin Grad, Dorina Tănăsescu, Antigona Papazicopol, Carmen Stamatiade, C. Popovici și E. Popovici, și alții... și alții.

Datorită lor, păpușa trăiește o profundă viață spirituală a omului.

prezentare metaforică a omului, concepție care amplifică convenționalitatea personajului și îi conferă în consecință o individualitate unică.

Spectacolul *Cartea cu Apolodor* și, alături de el, creațiile regizorului Șt. Lenkisch : *Elefântelul curios* și *Amnarul* — realizate cu verva, umorul și înalta cultură a compoziției de care dispun scenografilor Ella Conovici, Mioara Buescu, Ștefan Hablinski — ilustrează în mod remarcabil acest punct de vedere.

Fuziunea realizată între cuvînt, mișcare, pantomimă, pe de o parte, utilizarea sunetului și luminii, laconismul și policromia păpușilor și a decorului, pe de alta, sînt indispensabile spectacolului de marionete, toate urmînd a da o expresie sintetică.

Cu vigoare, deplin rotund și cu „știință”, în acest spirit sînt create spectacolele *Cele trei neveste ale lui Don Cristobal* (în versiunea dramatică a lui

Eroul principal din „Micul prinț”, după Antoine de Saint-Exupéry, la Teatrul „Tândărică”. Regia: Radu Penculescu

